

МОДЕЛИРАНЕ ОТЧЕТНАТА ДЕЙНОСТ НА МАЛКА ФИРМА

Ю. Ковачева, Г. Симеонов

Висше училище “Колеж по телекомуникации и пощи” –

София

yuliona@inbox.ru, picha1987@abv.bg

РЕЗЮМЕ: *Разгледани са възможните аспекти за използване на табличен процесор MS Excel при моделиране отчетната дейност на малка фирма.*

Ключови думи: *small company, single-entry accounting, electronic models, sheet processor, MS Excel*

1. Въведение

Съвременното управление на бизнеса е важна характеристика за оцеляването на всяка фирма, независимо от нейната големина, предмет на дейност и насоченост. Това изисква мениджърите да изградят стратегията за своя бизнес, която да използва най-новите информационни и комуникационни технологии. Практическият опит показва, че такъв подход прави фирмата конкурентноспособна и печеливша.

Съгласно нормативните разпоредби всяка фирма трябва да осъществява счетоводно отчитане (текущо и периодично) на дейността си, с цел вярно и честно представяне на имущественото и финансовото си състояние в годишния финансов отчет [1].

2. Счетоводно отчитане дейността на малка фирма

По данни на статистиката малките и средни предприятия са около 99% от общия брой на регистрираните фирми.

При започване на дейността си, всеки собственик на малка фирма, прави своя избор относно вида на счетоводната форма (*едностранно* или *двустранно* счетоводно отчитане) и начина за нейното осъществяване.

Прилагането на *едностранно счетоводство* е решено чрез текстовете в чл.32, ал.3 от Закона за счетоводството, където е посочено, че “Годишните финансови отчети на едноличните търговци, които не подлежат на задължителен независим финансов одит и на които размерът на нетните приходи от продажби за текущата година не надхвърля 100 000 лв., могат да се състоят само от *Отчет за приходите и разходите*”.

В ал. 4 на същият член е записано, че “Едноличните търговци, които не подлежат на задължителен независим финансов одит и на които размерът на нетните приходи от продажби за предходния отчетен период не надхвърля 50 000 лв., могат да отчитат и представят дейността си посредством воденето на *специфични регистри – книги*, чрез които се определя вярно и честно финансовият резултат за отчетния период”.

2.1. Отчитане дейността на малка фирма, използваща едностранно счетоводно записване

Най-често използваната правно-организационна форма на малката фирма това е *Едноличен търговец (ЕТ)*. В своята ежедневната дейност – при оперирането с пари, стоки, услуги, материални запаси и имущество, фирмите използват различни видове първични (напр. фактури, приходни и разходни касови ордери, стокови разписки, искане за отпускане на материали и др.) и вторични (напр. отчет за продажбите, калкулации за себестойността на продукцията, отчети на материално - отговорни лица и др.) счетоводни документи.

Всички фирми, прилагащи едностранно счетоводно записване, освен по-горе посочените документи, е необходимо да използват и следните основни счетоводни регистри [2]:

- ***Книга за приходите и разходите***, която за по-голяма прегледност и удобство най-често се води като две отделни книги:
 - ***Книга за приходите*** (фиг. 1) – записванията в нея се извършват въз основа на редовни, автентични счетоводни документи, които се класифицират в папки по реда на тяхното получаване във фирмата и отразяват различните видове приходи.

- **Книга за разходите** (фиг. 2) – тук хронологично се отразява и обобщава информацията за направените от фирмата различни по вид разходи, съгласно първичните и вторичните счетоводни документи, Книгата за стокowo-материалните запаси и Инвентарната книга.

	A	B	C	D	E	F	G	H	I	J
1	Книга за приходите за 2009 г.									
2	Регистрац. № на документа от папката за приходите	Документ			Нетни приходи от продажби	Приходи от финансирания	Други приходи	Финансови приходи	Извънредни приходи	Обща сума на приходите
3		вид	№	дата						
4	a	б	в	г	1	2	3	4	5	6
5	1	фактура	1	09.1.2009	102		1			103
6	2	фактура	2	11.2.2009					15	15
7	3	фактура	3	13.3.2009	46					46
8	4	фактура	4	01.4.2009	12					12
9	5	фактура	5	21.5.2009					5	5
10	7	фактура	6	02.6.2009					9	9
11	9	фактура	7	02.6.2009					3	3
12	10	фактура	8	03.6.2009	200				10	210
13	12	фактура	9	15.7.2009	29				16	45
14	13	фактура	10	16.8.2009	55					55
15	15	фактура	11	22.9.2009					15	15
16	16	фактура	12	29.10.2009	156				12	168
17	17	фактура	13	13.11.2009	6					6
18	Сбор за отч. период				606	0	1	0	85	692

Фиг. 1

	Книга за разходите за 2009 г.																
2	Регистр. № на документа от папка	Документ			Разходи за суровини и материали	Разходи за външни услуги	Разходи за заплати и други възнаграждени	Разходи за социални осигуровки	Разходи за амортизации	Други разходи	Отчетна ст-ст на прод. стоки, матер. мл. жив. жив. за утоляване, дълг. матер. и нематер. активи	Финансови разходи	Извънредни разходи	Разходи за данци	Всичко разходи	Обща сума на приходите от Книгата за приходите	Презимни на разх., на разходите над прих.
3		вид	№	дата													
4	a	б	в	г	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
5	1	фактура	1	09.1.2009	101	12	1	1				3			118		
6	2	фактура	2	11.2.2009			1	1		10					12		
7	3	фактура	3	13.3.2009	20	30	1	1							52		
8	4	справка	4	01.4.2009			1	1	56						58		
9	5	фактура	5	21.5.2009	50		1	1							52		
10	6	фактура	6	29.5.2009		50	1	1		5					57		
11	7	фактура	7	02.6.2009	13		1	1				5			20		
12	8	фактура	8	02.6.2009			1	1							2		
13	9	фактура	9	02.6.2009	12		1	1		2		6			22		
14	10	фактура	10	03.6.2009			1	1		13					15		
15	11	фактура	11	03.7.2009	65		1	1							67		
16	12	справка	12	15.7.2009	25		1	1	66						93		
17	13	фактура	13	16.8.2009		50	1								51		
18	14	фактура	14	05.9.2009	5		1								6		
19	15	фактура	15	22.9.2009			1			12		1			14		
20	16	фактура	16	29.10.2009		11	1								12		
21	17	справка	17	13.11.2009	15				19					1	35		
22	Сбор за отчетния период				306	153	16	6	141	42	0	15	0	1	680	692	12

Фиг. 2

- **Инвентарна книга** – в нея се завеждат амортизируемите материални и нематериални дълготрайни активи на фирмата. За всеки дълготраен актив се начислява годишна амортизационна сума, която представлява част от стойността на придобиване и се признава за необходимо-присъщ разход за съответния отчетен период (месец, тримесечие, година).
- **Книга за стоково-материалните запаси** - тя служи за завеждане и отчитане на всеки вид материална наличност, по вид, количество, цена и стойност. В нея освен материали се отразяват и всички видове стоки, продукция, амбалаж и пр. придобити, произведени и изразходвани във фирмата.

ОТЧЕТ ЗА ПРИХОДИТЕ И РАЗХОДИТЕ ЗА 2009 ГОДИНА										
5	A	B	C	D	E	G	H	I	J	K
6	Наименование на разходите							Код на реда	текуща година	предходна година
7	a							б	1	2
8	A. Разходи									
9	I. Разходи за оперативна дейност									
10	Намаление на запасите от продукция и незавършено производство							10100		
11	Разходи за суровини, материали и външни услуги							10200	459	467
12	Суровини и материали							10210	306	350
13	Външни услуги							10220	153	117
14	Разходи за персонала							10300	22	19
15	в това число:									
16	Разходи за възнаграждения							10310	16	14
17	Разходи за осигуровки							10320	6	5
18	от тях: осигуровки, свързани с пенсии							10321	5	5
19	Разходи за амортизация и обезценка							10400	141	108
20	Разходи за амортизация и обезценка на дълготрайни материални и нематериални активи							10410	141	108
21	в това число:									
22	Разходи за амортизация							10411	141	108
23	Разходи за обезценка							10412		
24	Разходи от обезценка на текущи (краткотрайни) активи							10420		
25	Други разходи							10500	42	61
26	в това число:									
27	Балансова стойност на продадените активи							10510	2	6
28	Провизии							10520		
29	Общо за група I							10000	664	655
30	II. Финансови разходи									
31	Разходи от обезценка на финансови активи, възпочително инвестициите, признати като текущи (краткосрочни) активи							11100		
32	в т.ч. отрицателни разлики от промяна на валутни курсове							11110		
33	Разходи за лиски и други финансови разходи							11200	15	16
34	в това число:									
35										

Фиг. 3

Всяка една от тези книги, трябва да отразява хронологично и систематизирано информацията за стопанските операции от първичните и вторичните счетоводни документи. Воденето им трябва да започва ежегодно от 1 януари, а за новосъздадените фирми – от началото на тяхната дейност през годината. Записванията в книгите се извършват след окончателна обработка на информацията от първичните и вторичните счетоводни документи. Приключването им

се осъществява задължително в края на отчетния период – календарната година, като се позволява това да става и текущо – за всеки месец и/или тримесечие. С данните от годишното счетоводно приключване на Книгата за приходите и Книгата за разходите, се попълват Отчетът за приходите и разходите (ОПР) (фиг. 3) и Данъчната декларация (фиг. 5) по член 50 от ЗДДФЛ [3], включваща задължително Приложение №2 (фиг. 4) за доходи от стопанска дейност като едноличен търговец.

	A	B	C	D	E	F	G	H	I	J
1							Образец 2011			
2	Приложение № 2									
3	за доходи от стопанска дейност като едноличен търговец									
4	(Приложението е неразделна част от годишната данъчна декларация по чл. 50 от ЗДДФЛ и се подава заедно с образец 2001)									
5										
6	Име (собствено име, презиме и фамилно име на търговеца)					ЕГН/НЧ/Числ. служб. номер от регистрацион. НАП			Година	
7	Импринт/Именен Прешок					123456789			2009	
8										
9	Приложението се подава и от физически лица, които са търговци по смисъла на Търговския закон, но не са регистрирани като еднолични търговци									
10										
11	Част I - Идентификационни данни за предприятието на едноличния търговец									
12	1. ЕГН/НЧ/Числ. служб. номер от регистрацион. НАП					2. Именен знак				
13	123456789					ЕТ МИС ТРАНС МИРОСЛАВ ДИШКОВ				
14	3. Физическото лице - търговец, осъществяващо дейност чрез лицето на стопанска дейност в България ☐									
15	4. Вид предприятие									
16	Икономическо предприятие >>> ☒					Финансово институция >>> ☐				
17	5. Сметна карта	3.1 Държава	Валута	3.2 Област	Пощенска	3.3 Община	Пощенска	3.4 Населено място (гр./с.)	Пощенска	
18		3.5 Улица, №, жк., бл., ет., ап.	УЛ. ВАСИЛ ПАСИЖАНКОВ					3.6 Пощенски код	3860	
19	6. За контакт		6.1 Телефон		6.2 Факс		6.3 Е-мил		6.4 Интернет страница	
20			64807195							
21	7. Адрес за кореспонденция		7.1 Държава	7.2 Област		7.3 Община		7.6 Пощенски код		
22			7.4 Населено място (гр./с.)			7.5 Улица, №, жк., бл., ет., ап.				
23										
24										
25										
26	Част II - Данни за дейността на едноличния търговец									
27	1. Основна дейност		1.1 Код		1.2 Наименование					
28	2. Определено счетоводно въз. приспособяване за данъчни цели				2.1 Наименование счетоводни за финансов отчет за извадени средства предприятия (НСФОМСП) >>> ☒				2.2 Международен счетоводски стандарт (МСС) >>> ☐	
29	3. Задаване за регистрация на финансов отчет съгласно Закона за счетоводството >>> ☐									
30										

Фиг. 4

На фиг. 6 са показани информационните връзки, съществуващи между отделните регистри-книги, ОПР, ведомостта за работни заплати и годишната данъчна декларация, която едноличният търговец е задължен да подаде в Националната агенция по приходите до 30 април на следващата отчетна година.

	A	B	C	D	E	F	G	I
1	Образец 2001							
2	ГОДИШНА ДАЊЧНА ДЕКЛАРАЦИЯ							
3	по чл. 50 от ЗДДФЛ за 2009 година							
4	МИНИСТЕРСТВО НА ФИНАНСИТЕ				НАЦИОНАЛНА АГЕНЦИЯ ЗА ПРИХОДИТЕ			
5	<small>Образец се попълва от физически лица, получаващи приходи само от източници в България и от чуждестранни физически лица, получаващи приходи от източници в България</small>							
6	Попълва се от приходната администрация				Попълва се от задълженото лице			
7	Териториално управление НАП		1500 - Офис Плевен		Коригирана декларация >>> ☐			
8	Филиално или изходно на длъжностното лице, гробице				<small>(отбелязете, ако декларацията е за промяна на данък и обстоятелства по подадена годишна данъчна декларация)</small>			
9	Възраст, номер и дата							
10	Част I - данни за данъчно задълженото лице							
12	1. ЕГН/ИНЧ/служебен № от регистра на НАП			6801010000		2. Код по т.1		1
13	<small>Ако в т.1 е вписан ЕГН - в т.2 се попълва цифрата 1; ако в т.1 е вписан ЛРН - в т.2 се попълва цифрата 2; ако в т.1 е вписан служебен № от регистра на НАП - в т.2 се попълва 3</small>							
14	3. Име	3.1 Собствено име	Мирозия	3.2 Презиме	Евселвиев	3.3 Филиално име	Дуплак	
15	4. Постоянен адрес	4.1 Общост	4.2 Община	4.3 Населено место (гр./к.)	4.4 Поштовият код			
16		Плевен	Плевен	Плевен	5800			
17		4.5 Улица, №, жк., бл., кв., кв. №						
18	ул. Москва 029							
19	5. Адрес за кореспонденция	Адресът съвпада с постоянния >>> ☐ Отбелязете, ако адресът за	5.1 Общост	5.2 Община	5.3 Населено място (гр./к.)	5.4 Поштовият код		
20			Плевен	Плевен	Плевен	5800		
21	5.5 Улица, №, жк., бл., кв., кв. №							

Фиг. 5

2.2. Автоматизиране счетоводното отчитане дейността на малка фирма

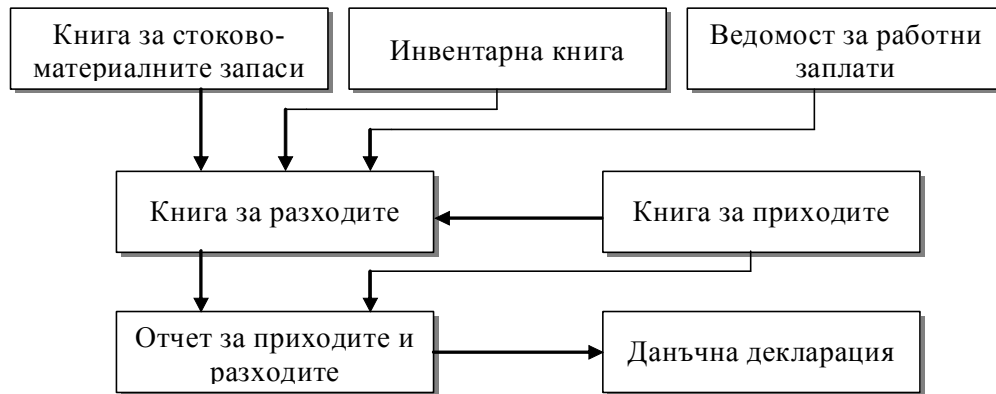
Счетоводната отчетност може да бъде осъществена по различен начин. Според средствата, които се използват в това отношение, счетоводството се разглежда като *ръчно* и *автоматизирано*. На съвременния етап на икономическо развитие, компютърното водене на счетоводството заема основно място, за което са налице обективни икономически и технически предпоставки.

При автоматизацията на финансово-счетоводната дейност [4], [5] са обособени две основни направления:

- *Първото направление* е ориентирано към използване на универсални програмни продукти с общо предназначение, каквито се явяват електронните таблици, наричани още таблични процесори;
- *Второто направление* включва създаване и използване на специализиран счетоводен софтуер.

За едностранно счетоводно отчитане се предлагат малко на брой готови програмни продукти, като напр. *Microinvest Прима* на фирма "Microinvest" ООД [6], *Колibri* на фирма "ЕДА" ООД [7], *Ажур – S*

на фирма “Бонев Софт Одитинг” ООД [8], т.к. това счетоводство може да се води и със средствата на MS Excel.

Фиг. 6

Табличният процесор MS Excel намира широко приложение при обработка на счетоводната информация в микропредприятията и в малките по големина фирми, където собственикът на фирмата (и/или счетоводителят) е активен участник в целия процес на изграждане и използване на счетоводния информационен модел.

Във ВУ “Колеж по телекомуникации и пощи” дипломанти от специалност “Мениджмънт и информатика в телекомуникациите и пощите” разработиха електронни модели на:

- Регистрите - книги, ОПР и Годишна данъчна декларация, които бяха тествани с данни за 2009г., предоставени от фирма ЕТ “Мис Транс Мирослав Дишков”, извършваща куриерски услуги [9];
- Ведомост за работни заплати, тествана с данни от поделение на “Български пощи” ЕАД [10].

Получените резултати потвърдиха работоспособността на изградените модели. Този факт показва, че посредством интегриране на обучението по дисциплините “Информатика”, “Счетоводство и финансов контрол”, “Автоматизирано моделиране на икономически дейности” (факултативна дисциплина) и “Автоматизирани финансово-счетоводни технологии” (избираема дисциплина), на студентите от специалност “Мениджмънт и информатика в телекомуникациите и пощите” се осигурява възможност за формиране на устойчиви знания и умения относно приложението на информационните технологии за автоматизиране на отчетната дейност.

Практиката доказва, че описаният подход на обучение значително улеснява студентите при реалното им адаптиране към работните места както в системата на “Български пощи” ЕАД, така и във всяка частна фирма.

3. Заключение

Настоящата разработка е в отговор на нарасналите потребности от автоматизирано реализиране на отчетната дейност чрез внедряване на съвременни информационни технологии. Разгледаните модели за счетоводно отчитане дейността на малка фирма могат да се използват с успех от едноличните търговци, имащи добра обща компютърна и икономическа подготовка, които желаят самостоятелно да водят счетоводството на своята фирма.

Литература:

- [1] Закон за счетоводството, 2009.
- [2] Петрова З., и колектив, Национален сметкоплан. ИК “Труд и право”, С., 2002.
- [3] Закон за данъците върху доходите на физическите лица, 2010.
- [4] Kovacheva Y., Accounting with Excel. Proceedings of the 30-th Jubilee International Conference on Applications of Mathematics in Engineering and Economics – Sozopol’2004, Softtrade, Sofia, 2005.
- [5] Ковачева Ю., Относно възможностите за автоматизирано счетоводно отчитане дейността на фирма. Сборник доклади от XV Научна конференция с международно участие “ТРАНСПОРТ 2005”, ВТУ “Т. Каблешков”, С., 2005.
- [6] <http://www.microinvest.net/>
- [7] <http://www.edabg.com/bg/colibri/lit-co.php>
- [8] <http://www.bsoft.bg/>
- [9] Симеонов Г., Годишно счетоводно и данъчно приключване на куриерска фирма ЕТ “Мис Транс Мирослав Дишков” (дипломна работа), С., 2010.
- [10] Ковачева Ю., Д. Петрова, Относно използването на табличен процесор при формиране и отчитане на работната заплата. Сборник „Моделиране и управление на информационните процеси, С., 2010.

Abstract: *The paper presents some of the possible aspects for using the MS Excel sheet processor in modeling a small company’s accounting activities.*